

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. mevrouw I.K. van Engelshoven
Postbus 16375
2500 BJ 's-Gravenhage

Datum
21 oktober 2019

Onderwerp

IBO Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt

Geachte mevrouw Van Engelshoven en mevrouw Van Ark,

Met interesse hebben wij kennis genomen van het Interdepartementaal Beleidsonderzoek Jongeren met (risico op) een afstand tot de arbeidsmarkt (IBO JmAA) en uw reactie hierop. Wij zijn blij met de aandacht voor de knelpunten die deze kwetsbare groep ervaart. Het IBO JmAA biedt wat ons betreft kansen en aanknopingspunten om het voor de jongeren merkbaar beter te maken. VNG, Divosa, Ingrado, MBO Raad, Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd en SBB leveren hier graag een actieve bijdrage aan. Wij willen ons als partners samen inzetten om de jongeren, liefst met een diploma, een duurzame plek op de arbeidsmarkt te laten verwerven.

Zorg voor samenhang en zet nu concrete stappen

Wij herkennen de in het IBO JmAA benoemde knelpunten en op hoofdlijn vinden wij de oplossingsrichtingen kansrijk. Wij missen echter een heldere lange termijnvisie van het kabinet op deze doelgroep. U noemt veel op zichzelf staande pilots, initiatieven en lopende projecten. De nu fragmentarisch ingerichte aanpak wint aan samenhang en werkzaamheid als initiatieven vanuit een gezamenlijke visie op een sluitende aanpak en duurzaamheid in leren en werken worden aangepakt. Hierbij merken wij op dat de aanpak voor jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt onderdeel is van een brede integrale aanpak door gemeenten over de domeinen heen. Om écht het verschil te kunnen maken voor jongeren is een meer gefundeerde en scherp gestelde maatwerk aanpak onder regie van gemeenten noodzakelijk. Die aanpak is gericht op de problematiek van de individuele jongere en wordt door gemeenten vormgegeven in samenwerking met andere partijen waaronder onderwijsinstellingen en sociale partners. Partijen moeten daarbij over de grenzen van onderwijs, schuldhulpverlening, leerplicht, bijstand en jeugdzorg heen kunnen werken.

Daarnaast vinden we de door uw kabinet voorgestelde oplossingen niet concreet genoeg en twijfelen wij aan het vernieuwende effect c.q. de impact daarvan. Er lopen bijvoorbeeld momenteel diverse pilots op elementen die in het IBO JmAA worden genoemd en die zich richten op het integraal begeleiden van jongeren op hun weg naar een duurzame plek op de arbeidsmarkt. Omdat echter structurele financiering voor deze maatregelen ontbreekt, zijn de initiatieven kwetsbaar en zijn werkende elementen lastig te implementeren in andere regio's.

Bovendien worden heel wezenlijke besluiten en keuzes over financiering en aanpassingen van het wettelijk kader doorgeschoven naar een volgende kabinetsperiode. Voor een deel begrijpen wij dat niet alle knelpunten op korte termijn kunnen worden opgelost. Wij zien echter mogelijkheden om nog in deze kabinetsperiode de eerste concrete stappen vooruit te zetten in het belang van de jongeren. Denk daarbij aan het uitwerken wat er nodig is om deze doelgroep binnen het mbo substantieel te kunnen ondersteunen. Daar zit immers de grootste groep jongeren die het IBO JmAA betreft, maar daar zijn beperkte middelen voor beschikbaar.

Kijk naar achterliggende oorzaken en los knelpunten op

Op tal van punten stelt u nader onderzoek voor waarvan wij betwijfelen of dat ook echt noodzakelijk is om stappen vooruit te kunnen zetten. Wij vragen u om alle energie te richten op onderzoek naar de achterliggende oorzaken van de knelpunten in de uitvoering. Hoewel knelpunten in de aanpak voor jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt 'ongeveer' bekend zijn, weten we nog niet altijd precies hoe het zit en hoe dat dan het beste opgelost kan worden. Daarvoor is het nodig om samen met de uitvoering in de praktijk in te zoomen op knelpunten en niet alleen te koersen op aannames over de werking in de praktijk. Pas dan kan effectief aan oplossingen worden gewerkt waar de praktijk op de langere termijn daadwerkelijk bij gebaat is. Een voorbeeld is het uit beeld verdwijnen van jongeren voor onderwijs en gemeenten als zij van school afgaan, met of zonder diploma. Hoe komt het dat jongeren op cruciale overgangsmomenten uit beeld kunnen verdwijnen?

Regierol voor gemeenten

Om tot een meer integrale aanpak voor jongeren te komen ondersteunen wij het voorstel om (centrum)gemeenten een regierol te geven voor jongeren tot 27 jaar, met en zonder startkwalificatie. Wij onderschrijven de kracht van een lokale aanpak. Op deze manier organiseren we hulp, ondersteuning en begeleiding zo dicht mogelijk bij de jongere zelf, thuis, op school, op het werk en in de wijk. Om deze regierol inhoudelijk waar te kunnen maken is het voor gemeenten van belang om te weten wat deze regierol concreet inhoudt, wat de rol van het RMC is, en dat de regiefunctie wettelijk wordt verankerd.

Een groot knelpunt is dat u geen additionele middelen beschikbaar stelt voor het invullen van de regierol door gemeenten. U stelt dat de voorgestelde regiefunctie geen taakuitbreiding voor gemeenten is en dat een extra budget daarom niet nodig is. Echter alleen al het verbreden van de doelgroep van 23 jaar naar 27 jaar betekent een taakuitbreiding voor gemeenten, maar ook voor de andere betrokken partners zoals het onderwijs en het bedrijfsleven. Gemeenten, onderwijs en sociale partners kunnen en willen niet nog meer taken budgettair neutraal of met een

besparingsopgave oppakken. Nu al zijn de tekorten zo ernstig aan het oplopen dat de rek eruit is. Ondanks het feit dat we de inhoudelijke lijn delen, zullen we de regierol alleen oppakken als hier voldoende middelen tegenover staan.

Ook het samenbrengen van budgetten is noodzakelijk om jongeren passende ondersteuning te kunnen bieden. Het gebundeld en ontschot in kunnen zetten van publieke middelen die bij de verschillende organisaties aanwezig zijn (zoals zorg(verzekeraars), onderwijs, Participatiebudget, WMO e.d.) draagt bij aan een samenhangende aanpak in het belang van de jongere. Hierbij is het van belang dat wordt uitgegaan van vertrouwen rond de inzet van deze middelen en dat er geen ingewikkelde en bureaucratische verantwoording hoeft te worden afgelegd. Een voorbeeld hiervan is structurele financiering van eerstelijnszorg op alle mbo-scholen. Nu moeten scholen elk jaar weer voldoende (incidentele) middelen bij verschillende instanties zien te genereren om een goede interdisciplinaire zorg- en hulpvoorziening binnen scholen te realiseren c.q. te behouden, terwijl dit zijn nut voor de jongere al lang heeft bewezen. Scholen kunnen deze noodzakelijke diensten alleen kwalitatief hoogwaardig leveren als hiervoor meerdere jaren deskundig personeel wordt ingezet.

Aandacht voor preventie

Wij zien graag meer aandacht voor preventie. Problematiek ontstaat namelijk niet pas op 16-jarige leeftijd. Vaak zijn er veel eerder al signalen, bijvoorbeeld bij onderwijs en (jeugd)zorg. Wij pleiten er daarom voor om het wettelijk mogelijk te maken om zorgen en signalen over jongeren al in een vroeg stadium te kunnen delen. Dat helpt alle betrokken partijen om ook daadwerkelijk jongeren preventief te kunnen volgen en te ondersteunen indien nodig.

We denken graag mee over hoe binnen de kaders van de AVG een sluitende grondslag in wet- en regelgeving tot stand kan komen om de doelgroep in beeld te (kunnen) brengen, welke gegevens precies in beeld gebracht moeten en kunnen worden, en of hiervoor in meerdere wetten spiegelbepalingen nodig zijn. Dit draagt bij aan het adequaat invullen van de regierol. In het IBO JmAA rapport wordt een grote ambitie uitgesproken, maar de beoogde uitvoerders worden nu nog onvoldoende toegerust om die ambitie te kunnen realiseren. Maak het bijvoorbeeld voor organisaties die trajecten uitvoeren met jongeren (scholen, (jeugd)zorg, werkgevers, sociale diensten) mogelijk om zorgen over individuele jongeren bij het RMC te kunnen melden.

Daarnaast is het in het kader van preventie noodzakelijk om de instroom van jongeren in de bijstand terug te dringen. Wij verkennen graag de mogelijkheden van een aanpak analoog aan het terugdringen van het aantal VSV-ers.

Zorg voor perspectief op de arbeidsmarkt

Versterk de arbeidsmarktpositie van de jongere en vergemakkelijk de terugkeer naar het onderwijs. Belangrijk daarbij is aandacht voor het arbeidsmarktperspectief van jongeren zodat deze uitzicht heeft op verdere ontwikkeling en economische zelfstandigheid. Zorg dat jongeren arbeidsfit op de arbeidsmarkt komen, maar heb ook aandacht voor bij- en doorscholing zodat zij sterker staan op de arbeidsmarkt die snel verandert. We zien maatwerk en flexibel opleiden als belangrijke instrumenten om deze doelgroep naar duurzame arbeid te (be)geleiden. Bij voorkeur behalen

jongeren een (start-)kwalificatie, maar investeer ook in mbo leerroutes waarmee jongeren die (nog) geen startkwalificatie kunnen behalen zo hoog mogelijk gekwalificeerd uit kunnen stromen naar de arbeidsmarkt. In het kader van preventie van uitval op de arbeidsmarkt vragen wij tevens om meer aandacht voor de noodzaak van anticyclisch scholen en het voorbereiden op tijden van laagconjunctuur.

Om jongeren goed te laten aarden op de werkvloer is het noodzakelijk dat werkgevers de kennis, tijd en middelen hebben om jongeren op de werkvloer te begeleiden. Ontzorg werkgevers met heldere en eenduidige wet- en regelgeving en zorg dat organisaties en bedrijven kunnen rekenen op ondersteuning. Benut de opgedane kennis van de regionale partners bij planvorming.

Bied ruimte voor maatwerk in de oplossingsrichtingen

De voorstellen die u doet zijn nog te top-down georiënteerd om echt ruimte te creëren voor het bieden van maatwerk waarmee de jongeren geholpen zijn. In de bestuurlijke verhoudingen tussen Rijk en gemeenten is het van belang dat centraal en decentraal voldoende in balans zijn. Het Rijk stelt randvoorwaarden die gemeenten en de betrokken partners de ruimte moeten geven om aan te kunnen sluiten op de behoefte van een jongere en de lokale en regionale omstandigheden. In het huidige voorstel ligt de nadruk nog te veel op hóe gemeenten jongeren moeten ondersteunen.

Samen maken we het verschil

Een sluitende aanpak is onmisbaar voor deze doelgroep. Ondanks de economische voorspoed staat er nog steeds een groep jongeren aan de kant. Met gemeentelijke regie in de regio en een verankerde positie van onderwijs en bedrijfsleven in de gezamenlijke aanpak kunnen we deze jongeren helpen. Wij denken graag mee over stappen die we samen kunnen zetten om daadwerkelijk het verschil te maken voor kwetsbare jongeren. Wij waarderen uw handreiking om hier samen over in gesprek te gaan en nemen deze uitnodiging dan ook graag aan.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

J. Kriens
Algemeen directeur

Divosa

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'H.J. Dannenberg', written in a cursive style.

H.J. Dannenberg
Voorzitter

Ingrado

C. Roozmond
Directeur-bestuurder

MBO Raad

A.J.M. Heerts
Voorzitter MBO Raad

beroepsonderwijs bedrijfsleven

SBB

Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven

I. Dezentjé Hamming – Bluemink
Voorzitter

Namens de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ)
Jeugdzorg Nederland, GGZ Nederland, VGN, VOBC

H. Spigt
Voorzitter Jeugdzorg Nederland

NB. Een afschrift van deze brief wordt verzonden aan de Tweede Kamer.